

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμ. Γνωμοδότησης 325/2015

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Γ' ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίαση της 28^{ης} Δεκεμβρίου 2015

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Βασιλική Δούσκα, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη: Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Παναγιώτης Σπανός, Ευγενία Βελώνη, Νίκη Μαριόλη, Κωνσταντίνος Κατσούλας, Αθηνά Αλεφάντη, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Αικατερίνη Γαλάνη, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμ. ερωτήματος.: Το υπ' αρ. πρωτ. 210079/Θ1/23-12-2014 έγγραφο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (ήδη Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων), Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων, Δ/ση Θρησκευτικής Διοίκησης, Τμήμα Ετεροθρήσκων και Ετεροδόξων.

Ερώτημα: Ερωτάται: **α)** αν προκύπτει ζήτημα νομιμότητας της έκδοσης της με αριθμ. πρωτ. 108751/A3/18-9-2012 απόφασης του ΥΠΑΙΘΠΑ (ήδη ΥΠΑΙΕΘ) με την οποία χορηγήθηκε η άδεια ίδρυσης και λειτουργίας του ευκτηρίου οίκου στη θρησκευτική κοινότητα της Ελευθέρας Αποστολικής Εκκλησίας Πεντηκοστής Τρικάλων, με θρησκευτικό λειτουργό το Δ. Λ. και **β)** αν κρίνεται απαραίτητο να συμπεριλαμβάνεται το ποινικό μητρώο δικαστικής χρήσης του θρησκευτικού λειτουργού στα απαραίτητα δικαιολογητικά για την έκδοση της σχετικής υπουργικής απόφασης, με την οποία εγκρίνεται ο ορισμός του ως θρησκευτικού λειτουργού της συγκεκριμένης θρησκευτικής κοινότητας.

Ιστορικό.

Από το έγγραφο της ερωτώσης υπηρεσίας και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

1. Η ερωτώσα υπηρεσία έγινε αποδέκτης της υπ' αριθμ. πρωτ. 669/ 17-4 2013 επώνυμης αναφοράς πολίτη, κατά την οποία δεν θα έπρεπε να έχει χορηγηθεί άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ευκτήριου οίκου της Ελευθέρας Αποστολικής Εκκλησίας Πεντηκοστής Τρικάλων με θρησκευτικό λειτουργό το Δ. Λ., δεδομένου ότι αυτός στο παρελθόν έχει καταδικαστεί από τα ελληνικά δικαστήρια και από το Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για προσηλυτισμό, με συνημμένη τη σχετική απόφαση του ΕΔΔΑ της 24-2-1998.

2. Ειδικότερα με την υπ' αριθμ. 209/1992 απόφαση του Διαρκούς Στρατοδικείου Αεροπορίας ο Δ. Λ., όντας αξιωματικός της αεροπορίας, καταδικάστηκε (μαζί με άλλους) σε συνολική ποινή φυλάκισης δεκατριών (13) μηνών, για προσηλυτισμό τριών σμηνιτών μέσα στο χώρο του στρατοπέδου, με τριετή αναστολή εκτέλεσης της ποινής και τη μετατροπή της σε χρηματική. Με την υπ' αριθμ. 390/1992 απόφαση του Αναθεωρητικού Δικαστηρίου, που εκδόθηκε επί έφεσης που άσκησε ο ως άνω (με τους λοιπούς κατηγορούμενους), η ποινή φυλάκισής μειώθηκε σε έντεκα (11) μήνες, μετατράπηκε σε χρηματική και δόθηκε τριετής αναστολή εκτέλεσής της. Αίτηση αναίρεσης κατά της ως άνω απόφασης ενώπιον του Αρείου Πάγου απορρίφθηκε με την υπ' αριθμ. 1266/1993 απόφαση του δικαστηρίου αυτού. Μετά από αίτηση που άσκησαν ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ο Δ. Λ. και οι συγκατηγορούμενοί του, ισχυριζόμενοι, μεταξύ άλλων ότι οι καταδίκες τους για προσηλυτισμό προσέβαλαν τα δικαιώματά τους στην ελευθερία της θρησκείας και της έκφρασης που προστατεύονται από τα άρθρα 9 και 10 της Σύμβασης, η υπόθεση εισήχθη στο Δικαστήριο, εκδόθηκε, δε, η απόφαση ΕΔΔΑ της 24-2-1998 (υποθ. 140/1996/759/958-960) με την οποία, όσον αφορά στο Δ. Λ., απορρίφθηκαν όλα τα υπ' αυτού υποβληθέντα αιτήματα.

3. Στις 31-5-2012 ο Δ. Λ. κατέθεσε αίτηση για χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ευκτήριου οίκου στη θρησκευτική κοινότητα Ελευθέρας Αποστολικής Εκκλησίας Πεντηκοστής Τρικάλων, συνοδευόμενη από τριάντα τρεις (33) υπεύθυνες δηλώσεις κατοίκων της περιοχής Ν. Τρικάλων, με θεωρημένο το γνήσιο της υπογραφής τους, οι οποίοι δήλωσαν

ότι επιθυμούν την ίδρυση του ως άνω ευκτήριου οίκου με υπεύθυνο ποιμένα τον ανωτέρω. Με την υπ' αριθμ. πρωτ. 108751/A3/18-9-2012 απόφαση ΥΠΑΙΘΠΑ (ήδη ΥΠΑΙΕΘ), χορηγήθηκε η αιτηθείσα άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ευκτήριου οίκου της Ελευθέρας Αποστολικής Εκκλησίας Πεντηκοστής Τρικάλων στα Τρίκαλα, στην οδό Βασίλη Τσιτσάνη 145, με θρησκευτικό λειτουργό το Δ.Λ.

4. Στις 17-4-2013 κατατέθηκε στην ερωτώσα υπηρεσία από κάτοικο της Ν. Ιωνίας Μαγνησίας, επώνυμη αναφορά για μη νόμιμη χορήγηση της εν λόγω αδείας ευκτήριου οίκου, λόγω της καταδίκης του Δ.Λ. για προσηλυτισμό, με συνημμένη την προαναφερόμενη απόφαση του ΕΔΔΑ (αριθμ. πρωτ. εισερχ. 669/2013), εξ αφορμής της οποίας υποβλήθηκε το εξεταζόμενο έγγραφο ερώτημα με τα εξής επί μέρους ερωτήματα: α) αν προκύπτει ζήτημα νομιμότητας της έκδοσης της υπουργικής απόφασης με την οποία χορηγήθηκε άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ευκτηρίου οίκου στη θρησκευτική κοινότητα Ελευθέρας Αποστολικής Εκκλησίας Πεντηκοστής Τρικάλων, με θρησκευτικό λειτουργό το Δ. Λ. και β) αν κρίνεται απαραίτητο να συμπεριλαμβάνεται το ποινικό μητρώο του θρησκευτικού λειτουργού στα απαραίτητα δικαιολογητικά για την έκδοση της υ.α. με την οποία εγκρίνεται και ο ορισμός του ως θρησκευτικού λειτουργού συγκεκριμένης θρησκευτικής κοινότητας.

Νομοθετικό πλαίσιο.

5. Στο άρθρο 13, παρ. 1-3, του Συντάγματος ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός. 2. Κάθε γνωστή θρησκεία είναι ελεύθερη και τα σχετικά με τη λατρεία της τελούνται ανεμπόδιστα υπό την προστασία των νόμων. Η άσκηση της λατρείας δεν επιτρέπεται να προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη. Ο προσηλυτισμός απαγορεύεται. 3. Οι λειτουργοί όλων των γνωστών θρησκειών υπόκεινται στην ίδια εποπτεία της Πολιτείας και στις ίδιες υποχρεώσεις απέναντί της, όπως και οι λειτουργοί της επικρατούσας θρησκείας».

6. Στο άρθρο 9 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης «για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών» (Ε.Σ.Δ.Α.), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. δ/τος 53/1974 (Α' 256), ορίζονται τα

ακόλουθα: «1. Παν πρόσωπον δικαιούται εις την ελευθερίαν σκέψεως, συνειδήσεως και θρησκείας. Το δικαίωμα τούτο επάγεται την ελευθερίαν αλλαγής θρησκείας ή πεποιθήσεων, ως και την ελευθερίαν εκδηλώσεως της θρησκείας ή των πεποιθήσεων μεμονωμένως, ή συλλογικώς δημοσία ή κατ' ιδίαν, διά της λατρείας, της παιδείας και της ασκήσεως των θρησκευτικών καθηκόντων και τελετουργιών. Η ελευθερία εκδηλώσεως της θρησκείας ή των πεποιθήσεων δεν επιτρέπεται να αποτελέσει αντικείμενον ετέρων περιορισμών πέραν των προβλεπομένων υπό του νόμου και αποτελούντων αναγκαία μέτρα, εν δημοκρατική κοινωνία, διά την δημοσίαν ασφάλειαν, την προάσπισιν της δημοσίας τάξεως, υγείας και της ηθικής, ή την προάσπισιν των δικαιωμάτων και των ελευθεριών άλλων».

7. Το άρθρο 1 του α. ν. 1363/1938 (Α' 305), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του α. ν. 1672/1939 (Α' 123), ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής: «1. Διά την ανέγερσιν ή λειτουργίαν Ναού οιουδήποτε δόγματος προαπαιτείται άδεια της οικείας ανεγνωρισμένης εκκλησιαστικής αρχής και του Υπουργείου Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας, κατά τα διά Β.Δ/τος, εκδιδομένου προτάσει του Υπουργού Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας, ειδικώτερον καθορισθησόμενα. ... Διά του αυτού Δ/τος καθορισθήσονται τα της χορηγήσεως αδειών ανεγέρσεως ή λειτουργίας ευκτηρίου οίκου ή θρησκευτικού εντευκτηρίου. ...».

Περαιτέρω, στο άρθρο 4 παρ. 1-3 του αυτού ως άνω αναγκαστικού νόμου (1363/1938), όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του α. ν. 1672/1939, ορίζονται τα εξής: «1. Ο ενεργών προσηλυτισμόν τιμωρείται διά φυλακίσεως και χρηματικής ποινής χιλίων μέχρι πενήκοντα χιλιάδων δραχ. έτι και δι' αστυνομικής επιτηρήσεως, ης η διάρκεια από εξ μηνών μέχρις ενός έτους ορίζεται διά της καταδικαστικής αποφάσεως. 2. Προσηλυτισμός ιδία είναι η διά πάσης φύσεως παροχών ή δι' υποσχέσεως τοιούτων ή άλλης ηθικής ή υλικής περιθάλψεως, διά μέσων απατηλών, διά καταχρήσεως της απειρίας ή εμπιστοσύνης ή δι' εκμεταλλεύσεως της ανάγκης, της πνευματικής αδυναμίας ή κουφότητος άμεσος ή έμμεσος προσπάθεια προς διείσδυσιν εις την θρησκευτικήν συνείδησιν ετεροδόξων επί σκοπώ μεταβολής του περιεχομένου αυτής. 3. Η διενέργεια μιας τέτοιας πράξης μέσα σε ένα σχολείο ή σε άλλο εκπαιδευτικό ίδρυμα συνιστά περίπτωση ιδιαίτερα επιβαρυντική».

8. Κατ' επίκληση των ανωτέρω διατάξεων του άρθρου 1 του α. ν. 1363/1938 εκδόθηκε το βασιλικό διάταγμα της 20.5/2.6.1939 (Α' 220), με το άρθρο 1 παρ. 1 και 3 του οποίου ορίζονται τα ακόλουθα: «1. Διά την έκδοσιν της υπό της παρ. 1 του άρθρου 1 του Α. Νόμου υπ' αριθμ. 1672/1939 προβλεπομένης αδείας προς ανέγερσιν ή λειτουργίαν Ναών, μη υπαγομένων εις τας διατάξεις της εκάστοτε κειμένης περί Ναών και εφημερίων της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ελλάδος Νομοθεσίας, απαιτούνται τα εξής: α) Αίτησις τουλάχιστον πενήντα οικογενειών κατά το μάλλον και ήττον προς αλλήλας γειτνιαζουσών και διαμενουσών εις περιφέρειαν..... β) Την αίτησιν αυτών υποβάλλουσιν αι οικογένειαι προς την οικείαν εκκλησιαστικήν αρχήν, υπογράφουσι δ' οι αρχηγοί των οικογενειών, σημειούντες και τας διευθύνσεις των κατοικιών αυτών. Αι υπογραφαί επικυρούνται διά την γνησιότητα αυτών υπό του εν τη περιφερεία Αστυνομικού τμήματος, όπερ, μετ' επιτόπιον υπεύθυνον εξακρίβωσιν, βεβαιοί και ότι συντρέχουσιν οι λόγοι του προηγουμένου εδαφίου προς δεδικαιολογημένην έκδοσιν της απαιτουμένης αδείας. γ) Η οικεία Αστυνομική Αρχή αποφαινεται επί της αιτήσεως ητιολογημένως, μεθ' ό διαβιβάζει αυτήν μετά της γνώμης αυτής εις το Υπουργείον Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας, δυνάμενον να αποδεχθή την αίτησιν ή και να απορρίψη αυτήν, εάν κρίνη, ότι δεν συντρέχουσιν οι την ανέγερσιν ή λειτουργίαν νέου ναού επιβάλλοντες πραγματικοί λόγοι ή δεν ετηρήθησαν αι διατάξεις του παρόντος. 2.3. Δια την χορήγησιν αδείας ανεγέρσεως ή λειτουργίας ευκτηρίου οίκου ή θρησκευτικού εντευκτηρίου δεν έχουσιν εφαρμογήν, αι διατάξεις της παρ. 1 εδαφ. α' και β' του παρόντος, επαφιεμένης εις το Υπουργείον Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας της κρίσεως, εάν συντρέχουσι ουσιαστικοί λόγοι προς χορήγησιν της σχετικής αδείας. Προς τούτο οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουσι διά του ποιμένου αυτών αίτησιν εις το Υπουργείον Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας ενυπόγραφον, κεκυρωμένην ως προς το γνήσιον της υπογραφής υπό του Δημάρχου ή Προέδρου της Κοινότητος. Εν τη αιτήσει αναγράφονται και αι διευθύνσεις των κατοικιών των αιτούντων. Κατά τα λοιπά ισχύουσιν αι διατάξεις του εδαφ. γ' της παρ. 4 του παρόντος άρθρου» [νοουμένης προφανώς της παρ. 1 του εν λόγω άρθρου 1 του από 20.5/2.6.1939 β.δ/τος, στο οποίο δεν υφίσταται παράγραφος 4, (βλ. αντί άλλων, ΣτΕ Ολομ. 4202/2012)].

9. Στο άρθρο 577 παρ. 1 περ. γ' του Π.Κ., όπως αντικαταστάθηκε από τις διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 1805/1988 «Εκσυγχρονισμός του θεσμού του ποινικού μητρώου, τροποποίηση ποινικών διατάξεων και ρύθμιση άλλων σχετικών θεμάτων» (Α' 199) ορίζονται τα εξής:

«Το άρθρο 577 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 577

Έκδοση αντιγράφων δικαστικής και γενικής χρήσης

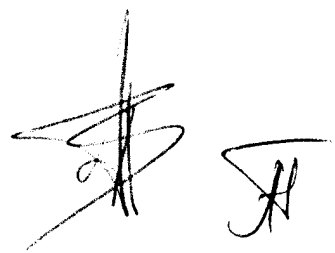
1. Αντίγραφο ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης χορηγείται μόνο:

α)... β) ... γ) στις δημόσιες υπηρεσίες, πολιτικές, στρατιωτικές, στις εκκλησιαστικές αρχές, σε Ν.Π.Δ.Δ., σε οργανισμούς, σε επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας ή σε τράπεζες, μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, δ).....».

10. Σύμφωνα με το άρθρο 5 του υπ' αριθμ. 230/2012 Κανονισμού «περί Εφημερίων και Διακόνων» της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Α'73), ο υποψήφιος εφημέριος οφείλει να υποβάλει στον οικείο Μητροπολίτη έγγραφη αίτηση, η οποία, μεταξύ άλλων δικαιολογητικών, συνοδεύεται από «.....θ) υπεύθυνη δήλωση με βεβαιωμένο το γνήσιο της υπογραφής του υποψηφίου εφημερίου, ότι ούτε διώκεται για αξιόποινη πράξη, ούτε εκκρεμεί εναντίον του κατηγορία για οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη. ι) Η οικεία Ιερά Μητρόπολη, ως έχουσα έννομο συμφέρον, ζητεί με δικές της ενέργειες αντίγραφο ποινικού μητρώου από την αρμόδια υπηρεσία».

11. Επίσης, με το άρθρο μόνο του ν. 1920/1991 κυρώθηκε η από 24.12.90 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) "Περί Μουσουλμάνων Θρησκευτικών Λειτουργών" (ΦΕΚ 11 Α'4.2.91). Στο άρθρο 1 παρ. 3 της πράξης αυτής ορίζονται τα δικαιολογητικά τα οποία συνυποβάλλουν με την αίτησή τους οι υποψήφιοι να καταλάβουν κενωθείσα θέση Μουφτή, που είναι «....ο τίτλος σπουδών σε επίσημη μετάφραση του Υπουργείου Εξωτερικών, εφ' όσον πρόκειται για τίτλο αλλοδαπής σχολής, πιστοποιητικά προϋπηρεσίας ιμάμη, αντίγραφο ποινικού μητρώου, πιστοποιητικό ιθαγένειας, οποιοδήποτε άλλο έγγραφο απαιτείται για το διορισμό σε δημόσια θέση, καθώς επίσης και κάθε στοιχείο κρίσιμο για την εξακρίβωση των προσόντων των υποψηφίων».

Ερμηνεία διατάξεων-Σχετική νομολογία-Συμπεράσματα.

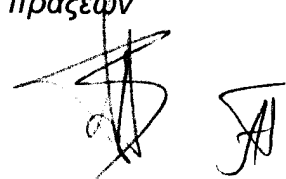
12. Το ατομικό δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας, που κατοχυρώνεται με το άρθρο 13 του Συντάγματος, περιλαμβάνει την ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης αφ' ενός (παρ. 1) και την ελευθερία εκδήλωσης των θρησκευτικών πεποιθήσεων αφ' ετέρου, με ρητή αναφορά στην ανεμπόδιση άσκηση της λατρείας κάθε γνωστής θρησκείας (παρ. 2). Το δικαίωμα, δε, αυτό της ελευθερίας εκδήλωσης των θρησκευτικών πεποιθήσεων, ειδικότερη μορφή της οποίας αποτελεί η άσκηση της λατρείας, υπόκειται μόνον στους προβλεπόμενους από το ίδιο το Σύνταγμα όρους (Ολ. Σ.Τ.Ε. 2281-2285/2001). Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 13 του Συντάγματος, η μεν ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης διακηρύσσεται ως απαραβίαστη, χωρίς να τάσσεται κανένας περιορισμός σε αυτήν, υπό την εξαγγελόμενη βεβαίως στην παράγραφο 4 και ισχύουσα για όλους αρχή, ότι η επίκληση των θρησκευτικών πεποιθήσεων δεν μπορεί για κανένα να αποτελέσει λόγο άρνησης εκπλήρωσης των υποχρεώσεων προς το Κράτος ή άρνησης συμμόρφωσης προς τους νόμους. Περαιτέρω, η άσκηση της λατρείας κάθε γνωστής θρησκείας, όπως επιτάσσεται στην παρ. 2 του ως άνω άρθρου, επιβάλλεται να είναι ανεμπόδιση, τελούσα μάλιστα «υπό την προστασία των νόμων», δεν επιτρέπεται, πάντως, να προσβάλλει τη δημόσια τάξη και τα χρηστά ήθη, όπως ρητώς, επίσης, ορίζεται στην ίδια διάταξη, ενώ ο προσηλυτισμός απαγορεύεται παντάπασι.

13. Το θεσπισθέν με το άρθρο 1 του α.ν. 1363/1938, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του α.ν. 1672/1939 και το άρθρο 1 του εκτελεστικού β. δ/τος της 20.5/2.6.1939, σύστημα ρύθμισης προβλέπει καθεστώς προηγούμενης διοικητικής άδειας για την ανέγερση και λειτουργία ναού ή την εγκατάσταση και λειτουργία ευκτήριου οίκου θρησκευτικής κοινότητας ετεροδόξων ή ετεροθρήσκων, σε σχέση με τους ανήκοντες στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος. Η χορήγηση δε της εν λόγω διοικητικής άδειας διενεργείται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, κατόπιν ενυπόγραφου αιτήματος μελών της θρησκευτικής κοινότητας, που έχουν την κατοικία τους στο συγκεκριμένο τόπο όπου επιζητείται η ανέγερση και λειτουργία ναού, ή η εγκατάσταση και λειτουργία ευκτήριου οίκου για την εκ μέρους τους άσκηση λατρείας, το οποίο υποβάλλεται δια του ποιμένα τους. Κατά τα ήδη δε κριθέντα, (ΟλΣΤΕ 4202/2012), είναι ανεκτές από τον συνταγματικό νομοθέτη διατάξεις της

κοινής νομοθεσίας που προβλέπουν ότι η ανέγερση ή η θέση σε λειτουργία ευκτήριου οίκου, ως χώρου θρησκευτικής λατρείας ετεροδόξων ή ετεροθρήσκων σε σχέση με τους χριστιανούς της Εκκλησίας της Ελλάδος, είναι επιτρεπτή μόνον κατόπιν άδειας, η οποία χορηγείται στους ενδιαφερομένους από όργανο της Διοίκησης κατά δέσμια αρμοδιότητα, κατόπιν διαπίστωσης, επί τη βάση αντικειμενικών στοιχείων, ότι αυτοί τελούν θρησκευτική λατρεία υπό τους όρους του Συντάγματος, λαμβανομένης υπ' όψιν και της φύσης αυτών των όρων (ΣτΕ 1920/2014).

14. Σύμφωνα με τη διατύπωση της ως άνω διάταξης του άρθρου 1 παρ. 3 του β.δ/τος της 20.5/2.6.1939, προκειμένου να χορηγήσει τη διοικητική άδεια, ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, πέραν της διαπίστωσης της συνδρομής των όρων που διαλαμβάνει το άρθρο 13 παρ. 2 του Συντάγματος (άσκηση λατρείας γνωστής – δηλαδή έχουσας φανερές και όχι κρύφιας δοξασίες – θρησκείας, που δεν προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη, από ανήκοντες σε θρησκευτική κοινότητα που δεν ασκεί προσηλυτισμό), προβαίνει στην εκτίμηση ότι υφίσταται πραγματική ανάγκη προς ανέγερση και λειτουργία ναού ή εγκατάσταση και λειτουργία ευκτήριου οίκου για την άσκηση λατρείας εκ μέρους της τοπικής θρησκευτικής κοινότητας που συγκροτούν οι υποβάλλοντες την σχετική αίτηση, εφ' όσον ο αριθμός τους δεν είναι όλως ασήμαντος (ΣτΕ 2188/2010).

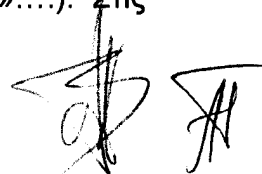
15. Με την υπ' αριθμ. 4202/2012 απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ (στην οποία, με την ως άνω ΣτΕ 2188/2010, παραπέμφθηκε το ζήτημα της αντισυνταγματικότητας του άρθρου 1 του α.ν. 1363/1938, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του α.ν. 1672/1939), έγιναν δεκτά κατά πλειοψηφία τα ακόλουθα: (σκέψη 8) «...το όργανο της Διοικήσεως, το οποίο κατά τις διατάξεις της κοινής νομοθεσίας καθίσταται αρμόδιο για τη χορήγηση άδειας ανεγέρσεως ή λειτουργίας ευκτηρίου οίκου σε ετεροδόξους ή ετεροθρήσκους σε σχέση με τους χριστιανούς της Εκκλησίας της Ελλάδος, οφείλει να χορηγεί την άδεια ύστερα από τη διαπίστωση ότι η θρησκεία, την οποία δηλώνουν ότι πρεσβεύουν οι ενδιαφερόμενοι, είναι γνωστή, ήτοι ότι πρόκειται περί θρησκείας που δεν έχει κρύφιας δοξασίες. Εξ άλλου, η μη συνδρομή του αρνητικού όρου που θέτει το άρθρο 13 παρ. 2 του Συντάγματος για την άσκηση θρησκευτικής λατρείας, ήτοι του όρου της μη προσβολής της δημοσίας τάξεως ή των χρηστών ηθών δια των συγκεκριμένων πράξεων

λατρείας, διαπιστώνεται κατά κανόνα με κατασταλτική κρατική δράση. Κατά συνέπεια, η άρνηση χορηγήσεως αδείας ανεγέρσεως ή θέσεως σε λειτουργία ευκτηρίου οίκου λόγω μη συνδρομής του ως άνω όρου, χωρίς να δύναται εκ των προτέρων να αποκλεισθεί ως συνταγματικώς ανεπίτρεπτη, αφορά κυρίως περιπτώσεις προσώπων που αποδεδειγμένα απειλούν τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη με έκνομες πράξεις θρησκευτικής λατρείας (έχοντας λ.χ. παρελθόν βεβαρημένο με σχετικές καταδικαστικές αποφάσεις)). Περαιτέρω ότι (σκέψη 9) «...δεν αντιβαίνουν στο άρθρο 13 παρ. 2 του Συντάγματος: α) το άρθρο 1 του Α.Ν. 1363/1938, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Α.Ν. 1672/1939, καθ' ο μέρος ορίζει ότι για την ανέγερση ή λειτουργία ευκτηρίου οίκου ετεροδόξων ή ετεροθρήσκων σε σχέση με τους χριστιανούς της Εκκλησίας της Ελλάδος χορηγείται άδεια σύμφωνα με διατάξεις που καθορίζονται με σχετικό Διάταγμα και β) οι διατάξεις του κατ' εξουσιοδότηση του ως άνω άρθρου εκδοθέντος Β.Δ/τος της 20.5/2.6.1939, καθ' ο μέρος καθιστούν αποκλειστικώς αρμόδιο για τη χορήγηση της εν λόγω αδείας τον έχοντα γενική αρμοδιότητα επί των υποθέσεων των Θρησκευμάτων Υπουργό (άνευ συμπράξεως εκκλησιαστικής ή άλλης αρχής) και περαιτέρω ορίζουν ότι η άδεια χορηγείται κατ' αίτηση ενδιαφερομένων. Αντιθέτως, αντιβαίνει στο άρθρο 13 παρ. 2 του Συντάγματος και στο άρθρο 9 της Ε.Σ.Δ.Α., ως ανεπίτρεπτα περιοριστική της ελευθερίας της θρησκευτικής λατρείας, η διάταξη του άρθρου 1 παρ. 3 εν λόγω Β.Δ/τος, καθ' ο μέρος: α) εξαρτά τη χορήγηση της αδείας από την κρίση του Υπουργού περί συνδρομής «ουσιαστικών λόγων» που επιβάλλουν την ανέγερση ή τη θέση σε λειτουργία ευκτηρίου οίκου, διότι θεσπίζει μια πρόσθετη προϋπόθεση, που δεν προβλέπεται από το Σύνταγμα και δεν συνιστά αναγκαίο κατά την Ε.Σ.Δ.Α. μέτρο προστασίας δημοσίου αγαθού, αναγνωρίζοντας μάλιστα στον Υπουργό τη διακριτική ευχέρεια να αρνηθεί τη χορήγηση της αδείας (βλ. και παρ. 1 εδαφ. γ' του ίδιου άρθρου 1 του Β.Δ/τος, στο οποίο η παρ. 3 παραπέμπει), εάν εκτιμά ότι ο ευκτήριος δεν πρόκειται να εξυπηρετήσει πραγματικές ανάγκες ενδιαφερομένων κατοικούντων στη συγκεκριμένη περιοχή, είτε λόγω του περιορισμένου αριθμού αυτών είτε λόγω της δυνατότητάς τους να ασκούν κατ' άλλο τρόπο τα καθήκοντα της θρησκευτικής λατρείας τους και β) επιβάλλει, συναφώς, στους ενδιαφερόμενους να δηλώνουν στην αίτησή τους τόπο κατοικίας εντός συγκεκριμένης περιοχής και να αποτείνονται αποκλειστικώς

και μόνον στον εντόπιο Δήμαρχο ή Πρόεδρο της Κοινότητας προς επικύρωση του γνησίου της υπογραφής τους, κατά παρέκκλιση των γενικώς ισχυουσών σχετικών διατάξεων. Συνεπώς, οι ως άνω διατάξεις του Β.Δ/τος της 20.5/2.6.1939 δεν εφαρμόζονται». Τέλος, δε, ότι: (σκέψη 10) «σύμφωνα με τα κριθέντα στις δύο προηγούμενες σκέψεις, από το άρθρο 1 του Α.Ν. 1363/1938, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Α.Ν. 1672/1939, σε συνδυασμό με εκείνες τις διατάξεις του Β.Δ/τος της 20.5/2.6.1939 που δεν αντιβαίνουν στο άρθρο 13 παρ. 2 του Συντάγματος και στο άρθρο 9 της Ε.Σ.Δ.Α., απορρέει ένα σύστημα προληπτικού διοικητικού ελέγχου, το οποίο αποσκοπεί στη διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων που θέτει το ίδιο το Σύνταγμα για την άσκηση θρησκευτικής λατρείας, προς χορήγηση αδειάς ανεγέρσεως ή λειτουργίας ευκτηρίου οίκου. Το σύστημα αυτό είναι εφαρμοστέο από τη Διοίκηση και τους ενδιαφερόμενους, διότι δεν καθίσταται ούτε αντισυνταγματικό ή αντίθετο προς την Ε.Σ.Δ.Α. στο σύνολό του ούτε πρακτικώς ανεφάρμοστο εκ του γεγονότος ότι δεν εφαρμόζονται οι αντισυνταγματικές και αντίθετες προς την Ε.Σ.Δ.Α. διατάξεις του ως άνω Β.Δ/τος».

16. Κατά το άρθρο 577 ΠΚ, ως τροποποιηθέν ισχύει, αντίγραφο ποινικού μητρώου δικαστικής χρήσης χορηγείται στις περιοριστικά αναφερόμενες εκεί υπηρεσίες και αρχές, μεταξύ των οποίων και στις πολιτικές και στρατιωτικές δημόσιες υπηρεσίες, στις εκκλησιαστικές αρχές, σε Ν.Π.Δ.Δ., σε οργανισμούς, σε επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας ή σε τράπεζες, μόνο, όμως, στις περιπτώσεις που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, όπως οι ενδεικτικά προαναφερόμενες περιπτώσεις (ανωτ. παρ. 6,7), ήτοι του άρθρου 5 του υπ' αριθμ. 230/2012 Κανονισμού «περί Εφημερίων και Διακόνων» της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Α'73), σχετικά με τα δικαιολογητικά για την κατάληψη θέσης εφημέριου, καθώς και του άρθρου μόνου του ν. 1920/1991, με το οποίο κυρώθηκε η από 24.12.90 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π.) "Περί Μουσουλμάνων Θρησκευτικών Λειτουργιών" (ΦΕΚ 11 Α'/4.2.91), όπου ορίζονται τα δικαιολογητικά για το διορισμό σε θέση Μουφτή, (βλ. επίσης ενδεικτικά και ν. 2910/2001 «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια, π.δ. 23/1992 «Άσκηση επαγγέλματος κοινωνικού λειτουργού», π.δ. 29/1987 «περί Εργαστηρίων Φυσικοθεραπείας»....). Στις

περιπτώσεις αυτές ο νομοθέτης θέλησε για λόγους δημοσίου συμφέροντος να χορηγείται στην αρμόδια υπηρεσία αντίγραφο ποινικού μητρώου, από το οποίο να προκύπτει πλήρως η εικόνα της δικαστικώς αξιολογηθείσας αξιόποινης συμπεριφοράς ενός προσώπου. Η χορήγηση αντιγράφου ποινικού μητρώου έχει κατά κανόνα αποδεικτικό χαρακτήρα, αποβλέπει δηλ. στην απόδειξη της ανυπαρξίας ενός κωλύματος που θεσπίζεται με ουσιαστική διάταξη. Έτσι π.χ. η χορήγηση αντιγράφου ποινικού μητρώου ως δικαιολογητικού για το διορισμό δημοσίου υπαλλήλου σκοπεύει στην τεκμηρίωση για την έλλειψη καταδίκης για τα κακουργήματα ή τα πλημμελήματα που προβλέπονται στο άρθρο 8 του Υ.Κ. που κυρώθηκε με το ν. 3528/2007 (ΝΣΚ 179/2008).

Υπαγωγή

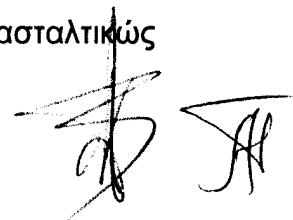
Επί του πρώτου υποερωτήματος διατυπώθηκαν δύο γνώμες:

17. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας που απαρτίστηκε από την Πρόεδρο του Τμήματος Βασιλική Δούσκα, Αντιπρόεδρο ΝΣΚ και τους Παναγιώτη Παναγιωτουνάκο, Παναγιώτη Σπανό, Ευγενία Βελώνη, Νίκη Μαριόλη και Αθηνά Αλεφάντη, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψήφοι 6) προς την οποία συντάχθηκε και η εισηγήτρια Αικατερίνη Γαλάνη, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο), από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η εξακρίβωση της συνδρομής των προϋποθέσεων του άρθρου 13 παρ. 2 του Συντάγματος σε κάθε περίπτωση έχει ανατεθεί με το β.δ. της 20.5/2.6.1939, εκτελεστικό του α.ν. 1672/1939, στη Διοίκηση, η οποία, εφόσον υποβληθεί αίτηση από τους ενδιαφερομένους για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας ευκτήριου οίκου, έχει υποχρέωση, αφού εξετάσει το νομότυπο της υποβολής της, να προβαίνει σε διαπίστωση της συνδρομής ή όχι των νομίμων προϋποθέσεων και σε καταφατική περίπτωση να χορηγεί την άδεια, άλλως να αιτιολογεί ειδικά την απόρριψη του σχετικού αιτήματος.

Ως προς την ανάκληση των ατομικών διοικητικών πράξεων, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του Διοικητικού Δικαίου, όπως έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, ισχύουν τα εξής: Η Διοίκηση έχει, καταρχήν, διακριτική ευχέρεια να ανακαλεί τις παράνομες πράξεις της εντός ευλόγου χρόνου από την τελειώσή τους. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο μόνο του Α.Ν. 261/1968 (Α' 12), εύλογος χρόνος εντός του οποίου δύναται να ανακληθεί παράνομη διοικητική πράξη

είναι οπωσδήποτε η πενταετία από της τελείωσης αυτής. Η αρμοδιότητα για ανάκληση διοικητικής πράξης ανήκει στο διοικητικό όργανο το οποίο κατά το χρόνο της ανάκλησης είναι αρμόδιο για την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης (ΣΤΕ 4646/2013, 4797/2012, 123/2008, 1428/2000, 3869/1989), ενώ, ήδη, ο Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999 (Α'45), ορίζει στην παρ. 1 του άρθρου 21 ότι: «Αρμόδιο για την ανάκληση ατομικής διοικητικής πράξης όργανο είναι εκείνο που την εξέδωσε ή που είναι αρμόδιο για την έκδοσή της» (ΣΤΕ 4797/2012, 123/2008). Η ανάκληση διοικητικής πράξης επιτρέπεται, εντός του ευλόγου χρόνου από την έκδοσή της, μόνο για λόγους νομιμότητας και όχι για διαφορετική εκτίμηση των αυτών πραγματικών περιστατικών (Σ.τ.Ε. 2815/1990 7μ.), πλην, κατ' εξαίρεση της αρχής αυτής, η διοικητική πράξη μπορεί να ανακληθεί για τον λόγο ότι εκτιμώνται ήδη με διαφορετικό τρόπο τα αυτά πραγματικά περιστατικά εφόσον συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος (Σ.τ.Ε. 3578/2014, 1712/2002, 4284/1999, 1223/1993, 4084/1988).

Στην προκείμενη περίπτωση, η Διοίκηση, αφού εξέτασε τα απαιτούμενα, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 1 του β.δ. της 20.5/2.6.1939, και προσκομισθέντα δικαιολογητικά, ήτοι αίτηση του Δ.Λ., ως θρησκευτικού ποιμένα, για χορήγηση άδειας λειτουργίας ευκτήριου οίκου στην Αποστολική Εκκλησία της Πεντηκοστής στο Ν. Τρικάλων, συνοδευόμενη από υπεύθυνες δηλώσεις κατοίκων της πόλης αυτής με βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής τους, ότι πράγματι επιθυμούν τη λειτουργία του εν λόγω ευκτήριου οίκου με θρησκευτικό ποιμένα το Δ.Λ., λαμβάνοντας υπόψη και έγγραφα της Δ/σης Πολεοδομίας και της Δ/σης Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου Τρικκαίων, περί του ότι στη δηλωθείσα διεύθυνση επιτρέπεται η συγκεκριμένη χρήση γης, χορήγησε την αιτηθείσα άδεια, με την υπ' αριθμ. πρωτ. 108751/A3/18-9-2012 απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού. Συνεπώς, η ως άνω πράξη, εκδοθείσα βάσει των κατά νόμον απαιτούμενων δικαιολογητικών, και εν αγνοία της Διοίκησης κατά το χρόνο αυτό περί της προηγηθείσας καταδίκης του αιτούντος τη χορήγηση άδειας λειτουργίας του ως άνω ευκτήριου οίκου και οριζομένου ως θρησκευτικού ποιμένα αυτού, νομίμως εκδόθηκε. Περαιτέρω, μετά την περιέλευση στη Διοίκηση του γεγονότος αυτού, το πρώτον δια της στο ιστορικό αναφοράς ιδιώτη, η Διοίκηση, κατασταλακώς

δρώσα, οφείλει να διερευνήσει τη νομιμότητα της ως άνω απόφασης και την εντεύθεν ανάκληση ή μη αυτής, στο πλαίσιο των προαναφερομένων αρχών περί ανάκλησης των διοικητικών πράξεων, υπό το φως του άρθρου 13 παρ. 2 του Συντάγματος, όπως η έννοια και το πνεύμα αυτού νομολογιακά έχει ερμηνευθεί (βλ. ανωτ. παρ. 12).

18. Κατά τη γνώμη, δε, της μειοψηφίας, η οποία διατυπώθηκε από τον Νομικό Σύμβουλο Κωνσταντίνο Κατσούλα η, ήδη νόμιμη κατά την έκδοσή της, άδεια ίδρυσης και λειτουργίας του ευκτήριου οίκου της Αποστολικής Εκκλησίας της Πεντηκοστής Τρικάλων, πλέον δεν μπορεί να ανακληθεί για λόγους που ανάγονται σε καταδίκη προ πολλών ετών, (η οποία και δεν αναγράφεται στο ποινικό του μητρώο) του νυν θρησκευτικού λειτουργού του. Άλλωστε η ανυπαρξία καταδίκης ή μη από καμία διάταξη δεν τίθεται ως αρνητική προϋπόθεση χορήγησης. Μεταγενέστερες της άδειας ίδρυσης και λειτουργίας έκνομες ενέργειες αξιολογούνται ποινικά και μπορούν, υπό προϋποθέσεις, να οδηγήσουν σε διάλυση ή αναστολή λειτουργίας του (και του σωματείου που απαρτίζουν τα μέλη του ευκτήριου οίκου), κατόπιν δικαστικής διαπίστωσης και μόνον περί προσβολής της δημόσιας τάξης ή των χρηστών ηθών [βλ. ΟΛΣΤΕ 4202/2012 (μειοψ.)], πράγμα που επιρρωνύεται και από τις διατάξεις του νέου νόμου 4301/2014 «*Οργάνωση της νομικής μορφής των θρησκευτικών κοινοτήτων και των ενώσεών τους στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Γενικής Γραμματείας Θρησκευμάτων*» (Α'223, διορθ. σφαλμ. Α'229) και ιδιαίτερα από αυτές των άρθρων 3-5, σχετικά με τις διαδικασίες και τις διατυπώσεις σύστασης θρησκευτικού νομικού προσώπου και των άρθρων 10-11, σχετικά με τη διάλυση και την αναστολή λειτουργίας αυτού, αντίστοιχα, με απόφαση του αρμοδίου δικαστηρίου.

19. Περαιτέρω, η παράγραφος 3 του άρθρου 1 του β.δ. της 20.5/2.6.1939, η οποία ως προεκτέθηκε, κρίθηκε κατά περιεχόμενο συμβατή με το άρθρο 13 του Συντάγματος, ορίζει ως δικαιολογητικά για τη χορήγηση άδειας ευκτήριου οίκου γνωστής θρησκείας μόνον αίτηση με τα στοιχεία των αιτούντων, συνεπώς και του θρησκευτικού ποιμένα αυτού, ο οποίος και την υποβάλλει στη Διοίκηση. Επομένως εφόσον δεν προβλέπεται από το νόμο η προσκόμιση αντιγράφου ποινικού μητρώου αυτών, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά το χρόνο αυτό προηγηθείσα, (και τουλάχιστον για το χρονικό διάστημα που καλύπτει, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του

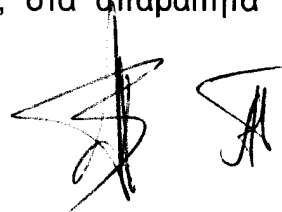
άρθρου 578 Π.Κ., το ποινικό μητρώο), ποινικώς κολάσιμη συμπεριφορά τους με έκνομες πράξεις θρησκευτικής λατρείας (κατά της δημόσιας τάξης ή των χρηστών ηθών ή προσηλυτισμός), δεν μπορεί να ζητείται από τη Διοίκηση, - παρόλον ότι έχει δικαίωμα προληπτικού ελέγχου τυχόν συνδρομής των ως άνω αρνητικών προϋποθέσεων, ως προελέχθη-, η προσκομιδή αντιγράφου ποινικού μητρώου του δηλουμένου ως θρησκευτικού λειτουργού συγκεκριμένης θρησκευτικής κοινότητας, εκτός εάν η αναγκαιότητα συμπερίληψης και του εν λόγω δικαιολογητικού στα ως άνω οριζόμενα για χορήγηση άδειας ευκτήριου οίκου δικαιολογητικά θεσπιστεί με νομοθετική διάταξη.

Απάντηση

20. Κατόπιν των ανωτέρω το Γ' Τμήμα ΝΣΚ γνωμοδοτεί κατά πλειοψηφίαν επί του πρώτου υποερωτήματος και ομοφώνως επί του δεύτερου ως ακολούθως:

α) Δεν ανακύπτει θέμα νομιμότητας της έκδοσης της υπ' αριθμ. πρωτ/λου 108751/A3/18-9-2012 απόφασης του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού (ήδη Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων), με την οποία χορηγήθηκε άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ευκτήριου οίκου της Ελευθέρας Αποστολικής Εκκλησίας Πεντηκοστής Τρικάλων στην οδό Βασίλη Τσιτσάνη 145 στα Τρίκαλα, με θρησκευτικό λειτουργό το Δ.Λ., καθόσον η ως άνω πράξη νόμιμα εκδόθηκε βάσει των κατά νόμον απαιτούμενων δικαιολογητικών, η δε Διοίκηση αγνοούσε, κατά το χρόνο αυτό, την προηγηθείσα καταδίκη του αιτούντος τη χορήγηση άδειας λειτουργίας του ως άνω ευκτήριου οίκου και οριζομένου ως θρησκευτικού ποιμένα αυτού. Οφείλει, όμως αυτή (Διοίκηση), κατασταλτικώς δρώσα, μετά την περιέλευση σε γνώση της του εν λόγω γεγονότος να διερευνήσει τη νομιμότητα της ως άνω απόφασης και την εντεύθεν ανάκληση ή μη αυτής, στο πλαίσιο των προαναφερομένων γενικών αρχών περί ανάκλησης των διοικητικών πράξεων, υπό το φως του άρθρου 13 παρ. 2 του Συντάγματος (πλειοψ.).

β) Δεν μπορεί να συμπεριληφθεί το ποινικό μητρώο των αιτουμένων τη χορήγηση άδειας ευκτήριου οίκου ή θρησκευτικού εντευκτηρίου, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 1 του β.δ. της 20.5/2.6.1939, στα απαραίτητα

δικαιολογητικά, εφόσον τούτο δεν προβλέπεται από την εν λόγω ισχύουσα διάταξη (ομοφ.).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

ΑΘΗΝΑ 21 -1-2016

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Γ' ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΝΣΚ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΟΥΣΚΑ
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΓΑΛΑΝΗ
Πάρεδρος ΝΣΚ